

ПЕРИОДИЧЕН ИЗВЕШТАЈ
27 август – 12 септември 2018

14 септември 2018

I. РЕЗИМЕ

На 30 јули, Собранието, без учество на главната опозициона партија, донесе одлука на 30 септември да се одржи консултативен референдум во врска со билатералниот договор со Република Грција, при што клучна одредба од договорот повикува на промена на уставното име на земјата во „Република Северна Македонија“.

Референдумското прашање за кое ќе одлучуваат гласачите е следното: „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на Договорот меѓу Република Македонија и Република Грција?“ Референдумот ќе се смета за успешен доколку учествува мнозинството од регистрираните гласачи.

Референдумот е првенствено регулиран со Уставот од 1991 година, Законот за референдуми и граѓански иницијативи (Законот за референдуми) од 2005 година и Изборниот законик од 2006 година. Правната рамка за референдумот не содржи конкретни одредби за неколку клучни елементи од процесот, вклучувајќи и регулатива за кампањата. ДИК вовеле посебни правила за да ја разјасни правната рамка за овој референдум.

Со амандманите на Изборниот законик од јули 2018 се востанови времена Државна изборна комисија (ДИК) со шестмесечен мандат, каде сите членови се предложени од политички партии. ДИК одржуваше редовни јавни седници и на својот веб сајт навремено ги објави сите записници од седниците, како и повеќето клучни одлуки и информации.

Граѓаните на возраст од најмалку 18 години имаат право на глас, освен оние на кои со судска одлука им е одземена деловната способност. Избирачкиот список беше заклучен на 7 септември и тој содржи 1,806,336 лица со право на глас, од кои 2,694 се активно регистрирани за гласање во дијаспората. Повеќето соговорници на Мисијата за набљудување на референдумот на ОДИХР не изразија голема загриженост околу точноста на избирачкиот список, и покрај тоа што е важно дали ќе се постигне прагот на излезност.

Официјалниот период за кампања почна на 30 јули, денот на распишување на референдумот. Сепак, повеќето засегнати страни објавија дека ќе ги отпочнат кампањите на 10 септември. Владини функционери, странски лидери и претставници и на ЕУ и на НАТО држеа јавни говори за придобивките од интеграцијата.

Иако во моментов нема активна кампања „Против“, 28 граѓански здруженија и една политичка партија, која во моментов не е претставена во Собранието, се залагаат за бојкот за да спречат референдумот да го достигне потребниот праг на излезност од 50 проценти. Кампањата за бојкот е активна главно на социјалните медиуми, често користејќи потпалувачки речник.

Соговорниците на Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот ја информираа Мисијата за набљудување на референдумот дека атмосферата во која работат новинарите е подобрена последниве години; сепак, се’ уште не се спроведени структурни медиумски реформи. Законската рамка што го регулира однесувањето на медиумите во тек на референдумот е недоволно јасна. На 3 септември Мисијата на ОДИХР за набљудување на

референдумот го отпочна квалитативниот и квантитативниот мониторинг на медиумите, на 10 телевизиски канали.

II. ВОВЕД

На покана од Министерството за надворешни работи, Канцеларијата на ОБСЕ за демократски институции и човекови права (ОДИХР) основа Мисија за набљудување на референдумот на 27 август, за да го набљудува референдумот на 30 септември. Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот, предводена од Амбасадорот Јан Петересен, се состои од клучен тим од 13 експерти со седиште во Скопје и 20 долгорочни набљудувачи распоредени ширум земјата. Членовите на мисијата доаѓаат од 18 земји-членки, Од земјите-членки е побарано да обезбедат 250 кусорочни набљудувачи за да го набљудуваат гласањето ден порано, на 29 септември и отворањето, гласањето, пребројувањето и сумирањето на 30 септември.

III. ПРЕДИСТОРИЈА И ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ

По парламентарните избори во декември 2016, тогашната владејачка Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство (ВМРО-ДПМНЕ), освои најголем број пратенички места, но не можеше да обезбеди доволна поддршка за да формира влада, откако Демократската унија за интеграција (ДУИ) и другите партии на етничките Албанци го поддржаа Социјалдемократскиот сојуз на Македонија (СДСМ). Претседателот го даде мандатот за формирање на владата на СДСМ и ДУИ дури по истекот на период на интензивни политички превирања. Новата владејачка коалиција ја консолидираше својата позиција кога освои контрола над огромно мнозинство од општините на локалните избори во 2017 година.¹

Пристапувањето на земјата во Европската Унија (ЕУ) и Северно-Атлантскиот сојуз (НАТО) историски беше блокирано како резултат на немањето консензус меѓу земјите-членки на овие организации, поради спорот во врска со името на земјата. На 17 јуни 2018, по една година интензивни преговори, земјата потпиша билатерален договор со Грција со кој, доколку биде одобрен, би го сменила своето уставно име во „Република Северна Македонија.“² Одлуката да се одржи консултативен референдум за одобрување на договорот беше усвоена од Собранието на 30 јули, со 68 гласа „за“ и ниеден „против“.³ Претставниците на опозицијата не беа присутни на гласањето. За референдумот да се смета за успешен, мора да учествува мнозинството од регистрираните гласачи.

Спроведувањето на договорот многумина го сметаат за предуслов за интеграцијата во ЕУ и НАТО, а многу од соговорниците на Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот сугерираат дека договорот ќе има и пошироко влијание врз регионалната политичка стабилност.⁴ Претставниците и на ЕУ и на НАТО, вклучувајќи ги и нивните највисоки претставници, планираат да ја посетат земјава наредните седмици за да се нагласат

¹ Од 81 општина, СДСМ освои градоначалнички места во 57, ВМРО-ДПМНЕ во пет, ДУИ во десет, Алијансата за Албанците во три, Движењето БЕСА во една, Демократската партија на Албанците во една, и Демократската партија на Турците во Македонија во една.

² Види го [комплетниот текст на билатералниот договор](#).

³ До Уставниот суд беа поднесени неколку иницијативи, од кои една е да се разгледа уставноста на одлуката да се одржи консултативен референдум. Уставниот суд нема законски рок да ја донесе својата пресуда, но укажа дека ќе се обидат да одлучат пред 30 септември. Судот одби да даде копии од иницијативите на Набљудувачката мисија за изборите.

⁴ На својот самит во јули 2018, НАТО упати официјална покана до земјата да ги отпочне пристапните преговори, [под услов да се спроведе договорот со Грција](#). ЕУ слично посочи дека [почетокот на преговорите за членство е поврзан со решавање на спорот за името](#).

придобивките од интеграцијата за граѓаните. По референдумот, за уставните амандмани ќе биде потребно изгласување со двотретинско мнозинство во Собранието. По донесувањето на амандманите, ќе биде потребно договорот да се усвои од парламентот на Грција.

IV. ЗАКОНСКА РАМКА

Референдумот е првенствено регулиран со Уставот од 1991 година (со последни измени и дополнувања во 2011 година), Законот за референдуми и иницијативи на граѓаните (закон за референдуми) од 2005 година и Изборниот законик од 2006 година (со последни измени и дополнувања во 2018).⁵ Иако Законот за референдум ги утврдува основните правила за референдумскиот процес, му недостигаат подробности за определени материјални прашања.⁶ Законот за референдум предвидува дека одредбите од Изборниот законик се применуваат на референдумот, доколку не е пропишано поинаку.

Сепак, иако ќе важат одредбите на Изборниот законик за изборната администрација и за регистрација на гласачите, ДИК ја информираше Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот дека правилата за водење и за финансирање кампања не се применуваат на референдумот.⁷

ДИК усвои правила за да разјасни одредени аспекти од законската рамка, вклучувајќи го и дефинирањето и временската рамка за референдумската кампања, како и процедурите за гласање во дијаспората, разрешување спорови, како и процедури на денот на гласањето.⁸

Законот за референдум бара прашањето за кое се одлучува да биде „прецизно формулирано и недвосмислено“, за граѓаните да можат да одговорат „за“ или „против“. Прашањето што ќе се појави на гласачкото ливче гласи „Дали сте за членство во ЕУ и НАТО со прифаќање на договорот меѓу Република Македонија и Република Грција?“ Некои од соговорниците на Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот изразија загриженост околу комплексната природа на прашањето, фокусот на обете интеграции во ЕУ и НАТО, и немањето експлицитна референца кон промената на уставното име на земјата.

V. АДМИНИСТРАЦИЈА ЗА РЕФЕРЕНДУМОТ

Референдумот ќе го администрира администрација од три нивоа, составена од Државната изборна комисија (ДИК), 80 општински изборни комисии (ОИК), Изборна комисија на Град Скопје и околу 3,480 Избирачки одбори (ИО). Покрај ова, 33 ИО ќе бидат воспоставени во дипломатско-конзуларните претставништва за гласање на дијаспората, а едно и во ДИК, за да го администрира гласањето на членовите на ИО распоредени во тие ДКП.

⁵ Дополнителното законодавство ги опфаќа Кривичниот законик, Законот за јавни собири, Законот за спречување корупција, Законот за управни спорови, Законот за финансирање политички партии, Законот за медиуми и Законот за аудио и аудиовизуелни медиуми.

⁶ На пример, законската одредба содржи рок за водење кампања, право на овластениот предлагач да води кампања на сопствен трошок и право на граѓаните да поднесуваат жалби, но нема одредби за најважните прашања како што се дефинирањето на референдумската кампања, правото и правилата на други поединци и ентитети да водат кампања, и можноста овластениот предлагач да поднесува жалби. На овие прашања се осврнуваат различни регулативи на ДИК.

⁷ ДИК и’ објасни на Набљудувачката мисија на ОДИХР за референдумот дека концептот на „Изборна кампања“ во Изборниот законик се однесува на кандидати и политички партии, па оттука не се применува на активности во референдумска кампања.

⁸ Правилникот на ДИК за подготовка, организација и администрирање на референдум на државно ниво (правилникот) признава дека Законот за референдум не е усогласен со Изборниот законик.

Амандманите на Изборниот законик од јули 2018 воспоставија привремена ДИК со шестмесечен мандат, којашто опфаќа седум члена, од кои три се жени.⁹ Сите членови се предложени од парламентарните партии, четири од владејачката коалиција, вклучувајќи го и потпретседателот, а три од опозицијата, вклучувајќи го претседателот.¹⁰ Покрај ова, Изборниот законик предвидува именување на заменик-генерален секретар; сепак, оваа позиција се' уште не е дефинирана, ниту пополнета.

ДИК одржуваше редовни јавни седници, како и дополнителни работни состаноци што не се отворени за набљудувачите или за јавноста. Јавните седници се водеа на ефикасен и колегијален начин. До денес, ДИК усвои правилник за администрацијата на референдумот, ги најави официјалните седници и навремено ги усвои записниците од своите претходни седници. ДИК ги објави повеќето свои одлуки и клучни информации на својот веб-сајт.¹¹

ОИК се составени од пет члена (и пет заменици) кои имаат мандат од пет години и се одбрани по случаен избор од редот на вработените во јавниот сектор. ОИК го надгледуваат администрирањето на референдумот во секоја општина, ги назначуваат и обучуваат ИО, и управуваат со други технички подготовки. ИО се состојат од три члена (и тројца заменици) кои се одбрани по случаен избор од редот на јавните вработени и се одговорни за водењето на избирачките места и спроведувањето на процедурите на гласање и пребројување.¹² За референдумот, ИО нема да вклучат и два времени члена предложени од партиите, како што е пропишано со Изборниот законик за обичните избори.

ДИК е обврзана да ги обучи членовите на пониските нивоа на изборни тела. Поради доцнењето во финализирањето на содржината на прирачникот за изборите, ДИК нема да се придржува до својата оригинална временска рамка за обука. ДИК ќе ги обучи ОИК, кои, од своја страна, ќе спроведат обука за ИО. ДИК ќе спроведе и едукација на гласачите во врска со процедурите на денот на референдумот и за тоа како да ги лоцираат своите гласачки места.

VI. РЕГИСТРАЦИЈА НА ГЛАСАЧИТЕ

Согласно со Уставот, граѓаните на возраст од најмалку 18 години имаат право на глас, освен оние на кои со судска одлука им е одземена деловната способност. Според Изборниот законик, само лицата со регистрирана адреса и со важечка лична карта или биометриски пасош се вклучени во избирачкиот список.

Регистрацијата на гласачите е пасивна за гласачите во земјата. Избирачките списоци се составуваат од ДИК врз основа на податоците од различните регистри на државјани и на население. Јавниот увид во списоците се одржа од 9 до 23 август, кога гласачите можеа да ги проверат своите податоци онлајн и да се пријават во регионалните канцеларии на ДИК со барања за додавање, бришење или корекции на нивните лични информации.¹³ ДИК го заклучи избирачкиот список на 7 септември и конечниот список содржи 1,806,336 лица со право на

⁹ Од Пржинскиот договор од 2015 година и последователните измени на Изборниот законик, ДИК се состоеше од шест политички именувани члена и три професионални члена, се' до нивните оставки во декември 2017 среде корупциски скандал.

¹⁰ Три од новите членови имаат претходно искуство со изборната администрација, вклучувајќи поранешен претседател на ДИК, Раководител на Избирачкиот список и како вработен во ДИК и член на ОИК.

¹¹ Според Член 77 од деловникот на ДИК, сите акти усвоени од страна на Комисијата треба да се објават на нејзиниот веб-сајт. Од првите седум седници на ДИК, 4 од 13 одлуки се' уште не се објавени, главно за административни прашања.

¹² Членовите на ОИК и ИО се именувани со мандат од пет, односно четири години, во 2017 година

¹³ Вкупно 5,641 гласачи дојдоа лично да ги проверат своите лични информации, што резултираше со 94 нови додавања, 295 бришења и 74 корекции.

глас.¹⁴ Министерството за надворешни работи ја информираше ДИК дека 2,694 гласачи се регистрирани за гласање во дијаспората.¹⁵

Постапувајќи по претходните препораки на ОДИХР, властите отпочнаа операција за обновување на документите со истечена важност на лицата затворени во казнено-поправните установи. Иницијативата резултираше со издавање на 260 нови лични карти. Покрај ова, Министерството за внатрешни работи се обврза да го забрза процесот на обновување за сите гласачи со истечени документи и неговите канцеларии ќе бидат отворени во тек на викендот на референдумот за да им овозможат на гласачите да ги подигнат новите лични документи.

Повеќето соговорници на Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот ги признаваат преостанатите прашања во однос на точноста на избирачките списоци; сепак повеќето соговорници не ја споменаа точноста на избирачкиот список како голема причина за загриженост за референдумот, и покрај релевантноста на прагот на излезност од 50 проценти.

VII. ОПКРУЖУВАЊЕ НА КАМПАЊАТА И ФИНАНСИРАЊЕ НА КАМПАЊАТА

ДИК објави дека официјалниот период на кампањата започна на 30 јули, денот на објавувањето на датумот на референдумот, но сите засегнати страни објавија дека тие ќе почнат да ја водат кампањата на 10 септември.¹⁶ Кампањата „За“ досега се фокусираше првенствено на интеграцијата во ЕУ и НАТО, а содржеше и висок степен на меѓународен ангажман, со странски лидери и претставници и на ЕУ и на НАТО во посета на Скопје за да го промовираат билатералниот договор и да ја охрабрат излезноста.¹⁷

Собранието, како официјален предлагач на референдумот, ќе ја води кампањата „За“. Владата создаде веб-сајт посветен на референдумската кампања, со порака „Излези за Европска Македонија“,¹⁸ и премиерот и министрите одржуваа информативни средби со гласачите ширум земјата.¹⁹ Покрај ова, СДСМ се здружи со над 100 организации, главно од граѓанското општество, за да се залагаат за гласањето „За“. Неколку од организациите водат одделни кампањи, фокусирајќи се на специфични теми поврзани со нивните поединечни мандати. Додека ВМРО-ДПМНЕ го декларираше своето спротивставување на договорот за името, опишувајќи го како „капитулантски“, лидерите на партијата ја нагласуваат својата континуирана поддршка за членството во ЕУ и НАТО. На 11 септември партија објави дека гласачите треба „да гласаат според сопствената совест“,²⁰

Иако досега нема активна кампања „Против“, 28 граѓански здруженија и една политичка партија, која во моментот не е претставена во Собранието, се залагаат за бојкот за да спречат

¹⁴ Конечниот избирачки список за општинските избори во 2017 опфаќаше 1,814,644 регистрирани гласачи.
¹⁵ Гласањето ќе се одвива во 33 од 52 ДКП, зашто 5 не добија ниедно барање, а 14 добија помалку од 10 барања.
¹⁶ Овој датум се совпаѓа со почнувањето на одморот на пратениците и исто така овозможува 20 дена водење кампања, согласно со Член 69-а(2) од Изборниот законик.
¹⁷ Делегацијата на Европската Унија [спроведува активности за комуникација со заедницата](#) под слоганот „Замисли иднина заедно“. Генералниот секретар на НАТО јавно рече, во тек на [посетата на земјата на 6 септември](#), „Знам дека некои во земјата мислат дека можат да кажат „не“ на референдумот, но „да“ на членството во НАТО и ЕУ. Таква алтернатива не постои. Опцијата дека може да се отфрли договорот, а да се приклучите на НАТО е илузија“.
¹⁸ Сајтот на владата за [кампањата за референдумот](#) содржи распоред на јавните настани.
¹⁹ Овие средби се одржаа во Берово, Гостивар, Крива Паланка, Крушево, Куманово, Охрид, Скопје, Струмица и Тетово.
²⁰ Види го [резимеото на изјавата на англиски јазик](#), кое што е [достапно во целина](#) на страницата на партијата на Фејсбук.

референдумот да го постигне потребниот праг на излезност од 50 проценти. Кампањата за бојкот е активна главно на социјалните медиуми и често содржи потпалувачки речник.

Владата распредели 80 милиони денари (приближно 1.3 милиони Евра) на Собранието за да ги потроши за реклами во медиумите во текот на референдумската кампања. Координативно тело предводено од претседателот на Собранието, а кое ќе ги опфати и сите заменик-претседатели и координаторите на пратеничките групи, ќе биде одговорно за вршење директни исплати на ТВ-станциите за закупеното телевизиско време. ВМРО-ДПМНЕ ја критикуваше оваа одлука и го одби владиното финансирање, изјавувајќи дека не е во интерес на граѓаните да се користи јавно финансирање.²¹ 71 пратеник кои се декларираат дека ќе водат кампања за ставот „Да“ можат да поднесат реклами или да предложат поединци да им се придружат во залагањето за референдумот, користејќи го закупеното време.

Покрај ова, партиите и другите учесници може да ги самофинансираат своите кампањи преку приватни донации. Сепак, правилникот на ДИК бара само Собранието, како официјален предлагач, да поднесе извештај за финансирање на кампањата, во рок од 30 дена од референдумот. Неколку засегнати страни изразија загриженост до Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот околу недоволната транспарентност што резултираше од ограничената регулатива за финансирање на кампањата. Некои засегнати страни изразија загриженост до Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот за можниот притисок врз државните службеници да гласаат и за злоупотреба на државни ресурси во владината кампања.

VIII. МЕДИУМИ

Медиумското опкружување се состои од бројни радиодифузери што функционираат, често со финансиски тешкотии, на релативно мал пазар. Некои радиодифузери ја информираа Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот дека атмосферата во која работат медиумите и новинарите е донекаде подобрена последниве години, иако медиумите остануваат подложни на политичко влијание. Владата има изготвено амандмани на законската рамка со која се уредени медиумите, а со што се стреми да го подобри медиумското опкружување, но се' уште не се спроведени структурни реформи. Телевизијата останува далеку најважниот извор на политички информации, по што следат Интернет изворите.

Законската рамка што го регулира однесувањето на медиумите во тек на референдумската кампања е недоволно јасна поради конфликтните насоки од релевантните органи.²² Правилникот на ДИК, објавен на 1 август, прави разлика меѓу „овластен предлагач“ (Собранието) и сите други тела, и обврзува медиумите да дадат посебен простор за Собранието. Сепак, последователното Упатство усвоено од Агенцијата за аудио и аудиовизуелни и медиумски услуги (ААВМУ) предвидува еднаков пристап кон медиумите за секој што е вклучен во водењето кампања околу референдумот.

Упатството на ААВМУ пропишува дека радио и телевизиските станици може да посветат вкупно 9 минути по час на рекламирање во врска со референдумот, покрај максималните 12 минути предвидени за редовните комерцијални огласи.²³ Неколку ТВ станици јавно изразија

²¹ 40 проценти од финансирањето наменето за опозицијата ќе биде вратено на владата.

²² Со неодамнешните амандмани на Изборниот законик (донесени на 25 јули) се вовеле надлежност на ДИК ги регулира и да воведат на електронските медиуми, што доведе до загриженост кај граѓанското општество. Меѓутоа, овие амандмани ќе стапат на сила по референдумот.

²³ Овие 9 минути се поделени на два еднакви дела – од по 4 минути и 30 секунди – еден за ентитетите што водат кампања за одговорот „за“ на прашањето, а другиот за ентитетите што водат кампања за одговорот „против“ на прашањето или се залагаат за негово бојкотирање.

незадоволство од упатството на ААВМУ и побараа да им се дозволи да продаваат реклами за кампањата надвор од наменските 9-миутни термини за да ги максимизираат нивните комерцијални можности. Здружението на новинари на Македонија исто така изрази загриженост дека плаќањето на политички реклами во медиумите со јавни средства ќе го засили влијанието на политичките партии врз медиумите и ивното известување за политичките процеси.

На 3 септември Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот отпочна квалитативен и квантитативен медиумски мониторинг на 10 телевизиски канали за нивното покривање на референдумскиот процес.²⁴

IX. ПОПЛАКИ И ЖАЛБИ

Граѓаните и овластените претставници на предлагачот имаат право да поднесат поплаки до ДИК во рок од 24 часа во врска со неправилностите на денот на гласањето и сумирањето, и да ги обжалат одлуките на ДИК до Врховниот суд во рок од 48 часа.²⁵

ДИК ја информираше Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот дека електронскиот систем за управување со предметите и поплаките, како што бара Изборниот законик, ќе се користи за управување со референдумските поплаки. До сега ДИК нема добиено никакви поплаки.

ДИК постапува по поплаките во врска со составот на изборните органи и регистрацијата на гласачите. Државниот завод за ревизија (ДЗР) и Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) се одговорни за поплаките поврзани со финансирањето на кампањите, односно злоупотребата на административните ресурси.²⁶ Одлуките на овие органи за овие прашања може да се обжалат пред Управниот суд. Поплаките за повредите во кампањата кои се сметаат за кривични или граѓански прашања треба да се поднесат до основните судови. ОИК нема надлежност над поплаките во врска со референдумот.

Според Изборниот законик, жалбите против одлуките на ДИК, а во врска со регистрацијата на гласачите се разгледуваат пред Управниот суд. Сепак, според регулативата на ДИК, надлежноста за ова се префрла на Врховниот суд.²⁷

X. ГРАЃАНСКИ И МЕЃУНАРОДНИ НАБЉУДУВАЧИ

Изборниот законик и регулативата на ДИК предвидуваат набљудување на референдумот од страна на меѓународни и граѓански набљудувачи. Само на домашни организации основани најмалку една година пред референдумот, и чиј статут ги вклучува принципите на заштита на човековите права им е дозволено да акредитираат набљудувачи.²⁸ Согласно законската рамка, само „предлагачот“ на референдумот, во овој случај Собранието, има право да именува еден специјален претставник да ја набљудува работата на референдумската администрација во секоја комисија и на секое избирачко место.

²⁴ Мониторингот се фокусираше на програмите во ударните термини (18:00 - 24:00) емитувани од јавните ТВ-каналы *MPT1*, *MPT2*, *Собраниски канал* и приватните ТВ-каналы *Алфа*, *Алсат-М*, *Канал 5*, *Сител*, *Телма*, *ТВ 21* and *ТВ 24 Вести*.

²⁵ Оваа апелациона патека е различна од Изборниот законик, според кој Управниот суд е највисоката инстанца за разрешувањето изборни спорови.

²⁶ ДКСК во моментот не функционира, зашто сите членови поднесоа оставка и се' уште не се заменети.

²⁷ Регулативата на ДИК не предвидува правна основа за оваа промена на надлежност. Законот за референдум не предвидува надлежност на Врховниот суд за поплаки за регистрацијата на гласачите.

²⁸ На 24 август 2018, ДИК усвои специфичен Кодекс на однесување за набљудување на референдумот.

Две големи организации на граѓански набљудувачи веќе го отпочнаа своето набљудување. МОСТ има долгорочни набљудувачи присутни во секоја општина, и тие ги набљудуваат административните подготовки и кампањата. На денот на референдумот, МОСТ ќе има 1,500 набљудувачи, вклучувајќи и некои мобилни тимови, и ќе спроведува паралелна активност на сумирање на резултатите, на примерок од 33 проценти од вкупниот број гласачки места. ЦИВИЛ – Центар за слобода ќе го набљудува референдумот со 250 до 300 акредитирани набљудувачи.

XI. АКТИВНОСТИ НА МИСИЈАТА НА ОДИХР ЗА НАБЉУДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНДУМОТ

Мисијата на ОДИХР за набљудување на референдумот ја отпочна својата работа во Скопје на 27 август. Шефот на Мисијата се сретна со Претседателот, Премиерот, Претседателот на Собранието, Министерот за надворешни работи, претставници на политичките партии, ДИК, Уставниот суд, медиумите, организации од граѓанското општество, Мисијата на ОБСЕ во Скопје, и резидентните претставници на меѓународната заедница. Мисијата за набљудување на референдумот воспостави контакти со засегнатите страни во изборите на сите нивоа. Парламентарното собрание на Советот на Европа (РАСЕ) има намера да распореди делегација на набљудувачи за да го набљудуваат денот на референдумот.

*Англиската верзија на овој извештај е единствениот официјален документ.
Неофицијални преводи се достапни на македонски и албански јазик.*